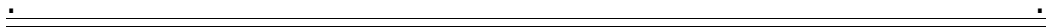

လမ်းညွှန်မှတ်စု - ၁ အခြေခံလူ့အခွင့်အရေးတစ်ခုဖြစ်သောလွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်

လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်သည် အခြေခံအကျဆုံးလူ့အခွင့်အရေးတစ်ခုဖြစ်ပြီး နိုင်ငံတကာဥပဒေများနှင့် ကမ္ဘာပေါ်ရှိ အခြေခံ ရပိုင်ခွင့် ဥပဒေ Bill of Rights အားလုံးနီးပါးတွင် ထည့်သွင်း အာမခံချက်ပေးထားသည်။ ထိုအခွင့်အရေးသည် လူသားဖွံ့ဖြိုးမှု၊ ဂုဏ်သိက္ခာ၊ တစ်ကိုယ်ရေဆန္ဒပြည့်ဝမှုနှင့် အမှန်တရားရှာဖွေ ဖော်ထုတ်မှုများ အားလုံးအတွက် အခြေခံဖြစ်ပြီး ဒီမိုကရေစီနှင့် အုပ်ချုပ်မှုစနစ်ကောင်းများဖြစ်လာစေရန် အတွက် တင်ကူး လိုအပ်ချက်လည်း ဖြစ်ပါသည်။ ပြိုင်ဆိုင်နေကြသော နိုင်ငံရေးပါတီများအကြားလွတ်လပ်သော အငြင်းအခုံများပြုလုပ်ခြင်း၊ အာဏာပိုင်များနှင့် ပတ်သက်သောမကျေနပ်ချက်များကို နိုင်ငံသားများ ထုတ်ဖော် ပြောကြားခြင်းနှင့် ဥပဒေနှင့် မူဝါဒအသစ်များကို လေ့လာဆန်းစစ် စောင့်ကြည့်ခြင်း စသောကိစ္စရပ်များ အားလုံးအတွက် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့် လိုအပ်သည်။ ထို့အပြင် လွတ်လပ်စွာ ပြောဆိုခွင့်ရှိခြင်းကြောင့် အစိုးရ၏ အရည်အသွေးမြှင့်တက် စေသည်။ အာဏာပိုင်များအရည်အချင်းပြည့်ဝပြီး ရိုးသားမှုရှိစေရန်၊ အစိုးရ၏ လုပ်ဆောင်ချက်များကို နိုင်ငံသားများ ငြင်းခုံဆွေးနွေးခြင်း၊ ဝေဖန်ကန့်ကွက်ခြင်းများ ပြုလုပ်နိုင်စေရန်အတွက် အာမခံပေးသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ သတင်းအချက်အလက်များနှင့် အတွေးခေါ်များ လွတ်လပ်စွာစီးဆင်းခြင်း မပြုနိုင်သောအခါတွင် ဒီမိုကရေစီ၏ တန်ဖိုးများ ခြိမ်းခြောက်ခံရမည်ဖြစ်သည်။

လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်၏ အရေးပါမှုအရေးပါကြောင်းကိုတစ်ကမ္ဘာလုံးအတိုင်းအတာဖြင့် အသိအမှတ် ပြုရသည်။ မေလ ၃ ရက်နေ့တွင်ကျရောက်သောသတင်းလွတ်လပ်ခွင့်နေ့တွင် ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ် ဘန်ကီမွန်နှင့် ယူနက်စကိုမှ ဦးဆောင်ညွှန်ကြားရေးမှူး အီရီနာဗိုကိုဗာတို့ ပူးတွဲထုတ်ပြန်သောကြေညာချက်သည် ဥပမာတစ်ခုဖြစ်သည်။

ယခုနှစ်မှာ ကမ္ဘာ့အသိုင်းအဝိုင်းအနေနှင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင်ကုန်ဆုံးမည့် ထောင်စုနှစ်ဖွံ့ဖြိုးရေးရည်မှန်းချက်များနှင့်ဆက်စပ်ပြီးရေရှည်တည်တံ့မည့် ဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် ရေရှည်အစီအစဉ်များချမှတ်ရန် အခွင့်ကောင်း ကိုရရှိချိန်ဖြစ်သည်။ ထိုအခွင့်အလမ်းမှာ မျိုးဆက်တစ်ဆက်အတွင်းတစ်ကြိမ်သာရမည့် အခွင့်အလမ်းလည်း ဖြစ်သည်။ ထိုအစီအစဉ်များကိုအောင်အောင်မြင်မြင်ဆောင်ရွက်နိုင်ရေးအတွက် ကမ္ဘာပေါ်ရှိလူအားလုံးသည် လွတ်လပ်စွာ တွေးခေါ်ယူဆခွင့်နှင့် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်တည်းဟူသော အခြေခံရပိုင်ခွင့်များကို ရရှိဖို့ လိုအပ်သည်။ ထိုရပိုင်ခွင့်များမှာဒီမိုကရေစီ၊ ပွင့်လင်းမြင်သာမှု၊ တာဝန်ခံမှုနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးတို့ အတွက်လည်း

အခြေခံကျသည်။ ယင်းအချက်များသည် လူသားဂုဏ်သိက္ခာ၊ လူမှုတိုးတက်မှုနှင့် လူတိုင်းအကျိုးဝင်သော ဖွံ့ဖြိုးရေးတို့အတွက် မရှိမဖြစ်အရေးပါသည်။

လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို နိုင်ငံတကာနှင့် ဒေသဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေး သဘောတူစာချုပ်များ အားလုံး တွင် အသိအမှတ်ပြုထည့်သွင်းထားသည်။ အထင်ရှားဆုံးမှာ ၁၉၄၈ ခုနှစ်တွင် ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေ ညီလာခံကြီးကတစ်ညီတညွတ်တည်းသဘောတူပြီးထုတ်ပြန်ကြေညာခဲ့သော နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေး ကြေညာစာတမ်း UDHR ပင်ဖြစ်သည်။ UDHR သည်လက်မှတ်ရေးထိုးသော နိုင်ငံများအတွက် မဖြစ်မနေလိုက် နာဆောင်ရွက်ရန် ဥပဒေအရတာဝန်ရှိမနေသော စာချုပ်တစ်ခုဖြစ်သော်လည်း ထိုကြေညာချက်တွင် အပိုဒ် ၁၉ တွင် ထည့်သွင်းဖော်ပြထားသောလွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်သည် မဖြစ်မနေလိုက်နာဆောင်ရွက်ရမည့် နိုင်ငံတကာထုံးတမ်း ဥပဒေတစ်ခုအဖြစ် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် လက်ခံထားကြသည်။ အပိုဒ် ၁၉ မှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်သည်။

လူတိုင်းသည် လွတ်လပ်စွာတွေးခေါ်ခွင့်နှင့် ထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်ရှိသည်။ ထိုရပိုင်ခွင့်တွင် အနှောင့်အယှက် တစ်စုံတရာမရှိပဲလွတ်လပ်စွာတွေးခေါ်ယုံကြည်နိုင်ခွင့်နှင့် သတင်းအချက်အလက်နှင့် စိတ်ကူးစိတ်သန်းများကိုမည်သည့် မီဒီယာများတွင်မဆိုနယ်နိမိတ်အကန့်အသတ်များ မရှိပဲလွတ်လပ်စွာ ရှာဖွေ ခွင့်၊ လက်ခံရရှိခွင့်နှင့် လွှဲပြောင်းခွင့်များရှိရမည်။

အလားတူပြဌာန်းချက်များကို အရပ်သားနှင့် နိုင်ငံရေးရပိုင်ခွင့်များဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာသဘောတူစာချုပ် International Covenant on Civil and Political Rights ၏ အပိုဒ် ၁၉ တွင်လည်းတွေ့နိုင်သည်။ ထိုသဘောတူစာချုပ်ကိုလက်ရှိအချိန် (၂၀၁၄ ဇူလိုင်လ) အထိနိုင်ငံပေါင်း ၁၆၈ နိုင်ငံကသဘောတူလက်မှတ် ရေးထိုးထားပြီးဖြစ်သည်။

၁။ လူတိုင်းသည် လွတ်လပ်စွာတွေးခေါ်ခွင့်ရှိရမည်။

၂။ လူတိုင်းသည် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်ရှိသည်။ ထိုရပိုင်ခွင့်တွင် သတင်းအချက် အလက်နှင့် စိတ်ကူးစိတ်သန်းများကိုမည်သည့် မီဒီယာများတွင်မဆိုနယ်နိမိတ်အကန့်အသတ်များမရှိပဲလွတ်လပ်စွာရှာဖွေခွင့်၊ လက်ခံရရှိခွင့်နှင့် လွှဲပြောင်းခွင့်များရှိရမည်။ ထိုသို့ဆောင်ရွက်ရာတွင် နှုတ်ပြောစကား ဖြင့်ဖြစ်စေ၊ အရေးအသား၊ ပုံနှိပ်မှုနှင့် အခြားသောအနုပညာပုံစံတစ်မျိုးမျိုးသို့မဟုတ် ကြားခံမီဒီယာတစ်မျိုးမျိုးတို့ကို စိတ်ကြိုက်ရွေးချယ်ပြီး အသုံးပြုနိုင်သည်။

လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကိုဒေသဆိုင်ရာသဘောတူစာချုပ်များတွင်လည်းထည့်သွင်းထားသည်။ ဥပမာအားဖြင့် လူသားနှင့် နိုင်ငံသားအခွင့်အရေးဆိုင်ရာအာဖရိကန်ချာတာ၊ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အမေရိကန် ကွန်ဗင်းရှင်းနှင့် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာဥရောပကွန်ဗင်းရှင်းတို့ဖြစ်ကြသည်။

လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောကြားမှုနှင့် နည်းပညာအရ ကွာခြားမှုတစ်ချို့ရှိနေသော်လည်း ပုဒ်မ ၁၉ တွင် လွတ်လပ်စွာ တွေးခေါ်ယုံကြည်ခွင့်ကိုလည်း ထည့်သွင်းပြဌာန်း ထားသည်။ အရေးကြီးသော ကွဲပြားချက်မှာ လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်တွင် အကန့်အသတ်များရှိနိုင်သော်လည်း လွတ်လပ်စွာတွေးခေါ်ယုံကြည်

ခွင့်မှာမူ အကြွင်းမဲ့ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတော်အနေနှင့် လွတ်လပ်စွာတွေးခေါ်ခွင့်ကို ဥပဒေကြောင်းအရ တရားဝင် ကန့်သတ်ခွင့် လုံးဝမရှိပါ။

လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်သည် ကျယ်ပြန့်ပြီးသက်ရောက်မှု မျက်နှာစာ များစွာရှိသည်။ ပထမအချက် အနေဖြင့် လူ့အခွင့်အရေး စံတစ်ခုအနေနှင့်လည်းကောင်း ပုဒ်မ ၁၉ တွင် ရှင်းလင်းစွာ ဖော်ပြထားသကဲ့သို့ လည်းကောင်း လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်သည် လူတိုင်းလူတိုင်းနှင့် သက်ဆိုင်သည်။ လူတစ်ဦး၏ လူမျိုး၊ အသားအရောင်၊ နိုင်ငံသားဖြစ်မှု၊ လိင်ရွေးချယ်မှု၊ ဘာသာစကား၊ လူမှုနောက်ခံနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုတို့ အပါအဝင် အခြားမည်သည့် အကြောင်းများကြောင့်မှ ခွဲခြားကန့်သတ်မှုမပြုရပါ။

ဒုတိယအချက်မှာ ယင်းလွတ်လပ်ခွင့်တွင် သတင်းအချက်အလက်နှင့် စိတ်ကူးစိတ်သန်းအမျိုးအစားများ အားလုံးကို လွတ်လပ်စွာ ဖလှယ်ဆက်သွယ်ခွင့် ပင်ဖြစ်သည်။ လူတစ်ဦးချင်းစီအနေဖြင့် ထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်တွင် အများလက်ခံနိုင်၍ လေးစားမှုခံရနိုင်သော စကားများအပြင် အငြင်းပွားဖွယ်ဖြစ်ပြီး ရှန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသော စကားများပါ ပါဝင်သည်။ အမှန်စင်စစ်တွင် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်၏ အခြေခံအနှစ်သာရ တစ်ခုမှာ လူကြိုက်မများနိုင်သော ထုတ်ဖော်ပြောကြားမှုများကို လွတ်လပ်စွာလုပ်နိုင်ရန် ကာကွယ်ပေးခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ထိုအချက်ကို ဟန်ဒီဆိုက်နှင့် ဗြိတိန်နိုင်ငံအကြား ဖြစ်ပွားသည့် အမှုတွင် ဥပဒေပု လူ့အခွင့်အရေး ဆိုင်ရာ တရားရုံး ၏ဆုံးဖြတ်ချက်ကိုကြည့်၍ သိနိုင်သည်။

လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်သည် လက်ခံနားထောင်သူတို့ကြိုက်နှစ်သက်သည့် သတင်းနှင့်စိတ်ကူး စိတ်သန်းများနှင့်သာ သက်ဆိုင်ခြင်းမဟုတ်ပဲ နိုင်ငံတော်ကိုသို့မဟုတ် လူထုအတွင်းမှ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုကို ဖော်ကားသည့် သဘောသက်ရောက်သော၊ ခြောက်ခြားစေသော၊ စိတ်အနှောက်အယှက်ဖြစ်စေသော ထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်များလည်း ပါဝင်သည်။ ထိုရပိုင်ခွင့်များသည် ဗဟုဝါဒ၊ မတူကွဲပြားမှုများကို သည်းခံနိုင် ခြင်းနှင့် စိတ်သဘောထားကြီးခြင်း တို့အတွက် လိုအပ်ချက်များဖြစ်ပြီး ယင်းတို့မရှိပါက ဒီမိုကရက်တစ်လူ့ အဖွဲ့အစည်း ဆိုသည်မှာလည်း ရှိနိုင်မည် မဟုတ်ပါ။

တတိယအချက်မှာ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်သည် မည်သည့် ကြားခံမီဒီယာကိုသုံးသည် ဆိုသည့် အချက်နှင့် သီးခြားကင်းလွတ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ယင်းတို့အထဲတွင် ရုပ်သံလွှင့်ခြင်း၊ သတင်းစာ၊ အင်တာနက်၊ လူထုဆွေးနွေးမှု၊ ပညာရပ်ဆိုင်ရာ သုတေသနနှင့် စကားပြော ဆက်သွယ်ခြင်းများလည်း အပါအဝင် ဖြစ်သည်။

စတုတ္ထအချက်မှာ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်တွင် မိမိဖက်မှ သတင်းအချက်အလက်နှင့် စိတ်ကူး စိတ်သန်းများကို ထုတ်ဖော်ဆက်သွယ်ခြင်း (လွတ်လပ်စွာပြောဆိုခြင်း) သာမက အခြားသူများထံမှ သတင်း အချက်အလက်များကို ရှာဖွေခွင့်နှင့် လက်ခံရရှိခွင့်များလည်း ပါဝင်သည်။ တနည်းအားဖြင့် ဆိုရလျှင် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်တွင် လူတစ်ဦးချင်းစီအနေဖြင့် ပြည်သူတစ်ရပ်လုံး၏ စုပေါင်းအသိဉာဏ် အတွင်းပေါင်း ထည့်ဖြည့်ဆည်းခွင့် ရသည့်အပြင် အကျယ်အပြန့် တည်ရှိနေသော သတင်းအချက်အလက်များ၊ အတွေးအခေါ်များ ကိုလက်ခံသိရှိခွင့်လည်း အကျုံးဝင်သည်။ ယင်းအချက်သည် အသက်တမျှအရေးပါပြီး မီဒီယာ ဗဟုဝါဒ (မီဒီယာပေါင်းစုံထွန်းကားခြင်း) နှင့် အစိုးရ သတင်းအချက်အလက်များကို တောင်းခံပိုင်ခွင့် စသည်တို့၏ အခြေခံ ဖြစ်ပါသည်။

လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်နှင့်ဆိုင်သော ပဉ္စမအချက်မှာ နိုင်ငံတော်သည် ထိုလွတ်လပ်ခွင့်နှင့် ပတ်သက် ပြီးစောင့်ထိန်းရမည့်တာဝန် (Negative) နှင့် ဖြည့်ဆည်းရမည့်တာဝန် (Positive) ဟူ၍ နှစ်မျိုးစလုံး ရှိနေခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ စောင့်ထိန်းရမည့်အပိုင်းတွင် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော် ပြောဆိုခွင့်အရ သတင်းအချက်များနှင့် အတွေးအခေါ်များကို လွတ်လပ်စွာရှာဖွေခြင်း၊ လက်ခံရရှိခြင်းနှင့် ဖလှယ်ဆက်သွယ် ခြင်းတို့တွင် နိုင်ငံတော်အနေနှင့် တစ်စုံတရာ နှောင့်ယှက်ဟန့်တားခြင်း မပြုမိအောင် စောင့်ထိန်းရမည့် တာဝန်ရှိသည်။ အကယ်၍ မဖြစ်မနေ ဟန့်တားမှုတစ်စုံတရာ ပြုလုပ်လိုပါကလည်း နိုင်ငံတကာဥပဒေများမှ ခွင့်ပြုထားသည့် အကန့်အသတ် အတွင်းမှသာ ဆောင်ရွက်ရမည် ဖြစ်သည်။ ဖြည့်ဆည်းရမည့်အပိုင်းတွင် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း သတင်းအချက်အလက်နှင့် အတွေးအခေါ်များ လွတ်လပ်စွာ စီးဆင်းခြင်းကို အားပေးသော ဝန်းကျင်တစ်ခုကို ဖန်တီး ပေးဖို့လိုသည်။ ဥပမာအားဖြင့် အစိုးရနှင့် အများပြည်သူဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များကို လွတ်လပ်စွာ တောင်းခံရရှိခွင့်ပေးသော ဥပဒေများပြဌာန်းပေးခြင်း၊ လွတ်လပ်ပြီးအနှောင်အဖွဲ့ကင်းသော မီဒီယာ များ ထွန်းကားရေး အတွက် လိုအပ်သော ဝန်းကျင်ကို ဖန်တီးပေးခြင်း စသည်တို့ ပါဝင်သည်။

နံပါတ်ခြောက်အနေနှင့် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို နယ်စည်းကလေးနား သတ်မှတ်ခြင်း မပြုရပါ။ ဆိုလိုသည်မှာ နိုင်ငံရပ်ခြား တိုင်းပြည်များမှ သတင်းအချက်အလက်များကို အသံလွှင့်ဌာနများ၊ သတင်းစာများ၊ အင်တာနက်အပါအဝင် နိုင်ငံရပ်ခြားမှ တစ်စုံတစ်ဦးနှင့် ပြောဆိုဆက်သွယ်ခြင်းစသော နည်းလမ်းအားလုံးဖြင့် လက်ခံရရှိခွင့် ရှိခြင်းဖြစ်သည်။

သို့ရာတွင် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်သည် လွတ်လပ်စွာတွေးခေါ်ယုံကြည်ခွင့်ကဲ့သို့ အကြွင်းမဲ့ လွတ်လပ်ခွင့် မဟုတ်ပေ။ ယေဘုယျအားဖြင့် လက်ခံထားသည်မှာ အချို့သောပုဂ္ဂလိကအကျိုးစီးပွား၊ အများ ပြည်သူအကျိုးစီးပွားများနှင့် ယှဉ်လာလျှင် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်အပေါ် ကန့်သတ်မှုများပြုလုပ် နိုင်သည်။ နိုင်ငံတကာဥပဒေများက ထိုသို့ကန့်သတ်မှုကို တရားဝင် ခွင့်ပြုမိ အဆင့်သုံးဆင့်ပါဝင်သော တင်းကျပ်သည့် ကြောင်းကျိုးစစ်ဆေးမှုကို ဖြတ်သန်းဖို့လိုကြောင်း သတ်မှတ်ပြဌာန်းထားသည်။ (မှတ်စု-၂ ကိုကြည့်ပါ)

နိုင်ငံအများစုသည် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်ကို အသိအမှတ်ပြုလက်ခံကြပြီး နိုင်ငံတော်အနေဖြင့် ပြည်သူ လူထုအတွင်း သတင်းအချက်အလက်နှင့် အတွေးအခေါ်များ လွတ်လွတ်လပ်လပ် ဖလှယ်ခြင်း ကိုအား ပေးမည်ဖြစ်ကြောင်း ထုတ်ဖော်ပြောကြားလေ့ ရှိသည်။ သို့ရာတွင် နိုင်ငံတိုင်းလိုလိုမှာပင် နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့် အရေး စံချိန်စံညွှန်းများနှင့် ဆန့်ကျင်သောဥပဒေများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများရှိနေတတ်သည်။ မထုတ်ဝေမီ ကြိုတင်ဆင်ဆာတင်ရသောစနစ်မှ တားမြစ်ကန့်သတ်ထားသော အကြောင်းအရာများကို ဖြန့်ဝေပါက ပြင်းထန်သော ရာဇဝတ်ပြစ်ဒဏ်များ ချမှတ်ခြင်းထိ စသည်တို့သည် အစိုးရအနေနှင့် မီဒီယာများ၊ ပြည်သူများနှင့် လူတစ်ဦးချင်းစီအပေါ် အပြည့်အဝ ထိန်းချုပ် ခွင့်ရှိနေစေပြီး လွတ်လပ်စွာ သတင်းရယူခွင့်ကို တားမြစ်ဖယ်ရှားခြင်းနှင့် အကြောင်းအရာများကို လွတ်လပ်စွာ ဖော်ပြခွင့်မရှိအောင် တားမြစ်ခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်နိုင်အောင် ဖန်တီးပေးသည်။ ထို့ကြောင့် နိုင်ငံတိုင်းသည် သူတို့၏ ဥပဒေကြောင်းဆိုင်ရာများနှင့် လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်သည့် အလေ့အထများကို ပြန်လည်သုံးသပ်ပြီး

လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာဥပဒေများနှင့် မိမိတို့၏ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ ပါ အခြေခံ
ပြဌာန်းချက်များနှင့် ကွဲလွဲခြင်းမရှိစေအောင် ပြင်ဆင်ဆောင်ရွက်ဖို့လိုသည်။ အထူးသဖြင့်
ဒီမိုကရေစီအသွင်ကူးပြောင်းစ နိုင်ငံများတွင် လူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းများအရ တရားမဝင်သော
တားမြစ်ကန့်သတ်သည့် ဥပဒေများရှိနေတတ်ပြီး ယင်းတို့သည် ဒီမိုကရေစီသို့ အသွင်ကူးပြောင်းရေးကို
ကြီးစွာအနှောက်အယှက် အဟန့်အတား ဖြစ်စေသည်။

ပိုမိုဖတ်ရှုလေ့လာရန်

- *Universal Declaration of Human Rights*, UN General Assembly Resolution 217A(III) of 10 December 1948: www.un.org/en/documents/udhr/.
- *International Covenant on Civil and Political Rights*, UN General Assembly Resolution 2200A(XXI) of 16 December 1966, in force 23 March 1976: www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/ccpr.aspx.
- UN Human Rights Committee, General Comment No. 34, 12 September 2011, CCPR/C/GC/34: http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CCPR%2fC%2fGC%2f34&Lang=en.
- Case Law databases:
 - African Commission on Human and Peoples' Rights: <http://www.achpr.org/communications/>
 - European Court of Human Rights: [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#{"documentcollectionid2":\["CASELAW"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#{)
 - Inter-American Court of Human Rights: <http://www.corteidh.or.cr>
 - UN Human Rights Committee: http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en&TreatyID=8&DocTypeID=17